Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Aanpak uitbraak *Xylella fastidiosa*

Marieke van Lent NVWA

Oefening 23-06-2023

Inhoud

1. Beeldvorming
   - Xylella
   - Bepalend voor de aanpak
   - Een voorbeeld (casus Xylella)

2. De aanpak en maatregelen
   - Gebiedsafbakening (besmet bedrijf, besmet gebied en buffergebied)
   - Maatregelen

3. Vertraging
   - Gebied blijft ipv 4 jaar wel min 5 jaar op slot

1. Beeldvorming – Xylella

- Xylella is een bacterie en kent meerdere ondersoorten
- Xylella kan bijna 400 soorten planten aantasten
- Xylella verstoort de waterhuishouding in de plant, planten verwelken, verdrogen en sterven af
- Xylella is niet besmettelijk
- Xylella wordt verspreid door vectoren, zoals de schuimcicade
- Xylella is niet te bestrijden
- De vector in bepaalde situaties onder bepaalde omstandigheden wel
- Xylella vermeerdert zich alleen in bepaalde omstandigheden

1. Beeldvorming – bepalend voor de aanpak

- Wel of geen verspreiding en hoever al verspreid
- Besmet perceel of besmet bedrijf of alleen besmette plant
- Bedrijven, maar ook burgers, groene ruimte en natuur
- Beschikbaarheid chemisch gewasbeschermingsmiddel (vrijstelling?)
- Wel of geen contactbedrijven
- Waar in Nederland en/of grensoverschrijdend
- Vondst in juli of in oktober

1. Beeldvorming – fictieve casus Xylella

- Een bedrijf zat in de survey
- Vondst Xylella in een partij Acer
- Oorspronkelijke partij is in 2021 aangevoerd uit Italië
- Oorspronkelijke partij is in deelpartijen opgesplitst en deze hebben op meerdere plekken op het bedrijf gestaan.
- Volgens de ondernemer worden wel cicaden gezien op/ rond het bedrijf.
- Op het bedrijf staan meerdere host plants
- Er zijn al meerdere leveringen geweest uit de besmette partij
- Er staat een showpartij uit de besmette partij bij een handelsbedrijf.

1. Beeldvorming – een uitbraak

- Er is sprake van verspreiding op het bedrijf
- Zowel besmette planten als besmette vector waargenomen
- Er zijn meerdere contactbedrijven en verdere tracering is opgevraagd.
- Bedrijf wordt besmet verklaard
- Wat nu?

Inhoud

1. Beeldvorming
   - Xylella
   - Bepalend voor de aanpak
   - Een voorbeeld (casus Xylella)

2. De aanpak en maatregelen
   - Gebiedsafbakening (besmet bedrijf, besmet gebied en buffergebied)
   - Maatregelen

3. Vertraging
   - Gebied blijft ipv 4 jaar wel min 5 jaar op slot

2. De aanpak – gebiedsafbakening

- Er is sprake van verspreiding, dus we moeten een gebied afbakenen:
  - Besmet gebied: besmette boom, perceel of bedrijf met min 50m eromheen
  - Buffergebied: min 5 km rondom besmet gebied (middels (water of spoor)wegen)

- Minimaal 4 jaar na afbakening kan het gebied weer worden opgeheven als er in de jaarlijkse surveys geen Xylella wordt gevonden

Voorbeeld van de minimale afbakening bij 5km buffergebied in Zundert
De afbakening overschrijdt de grens met België

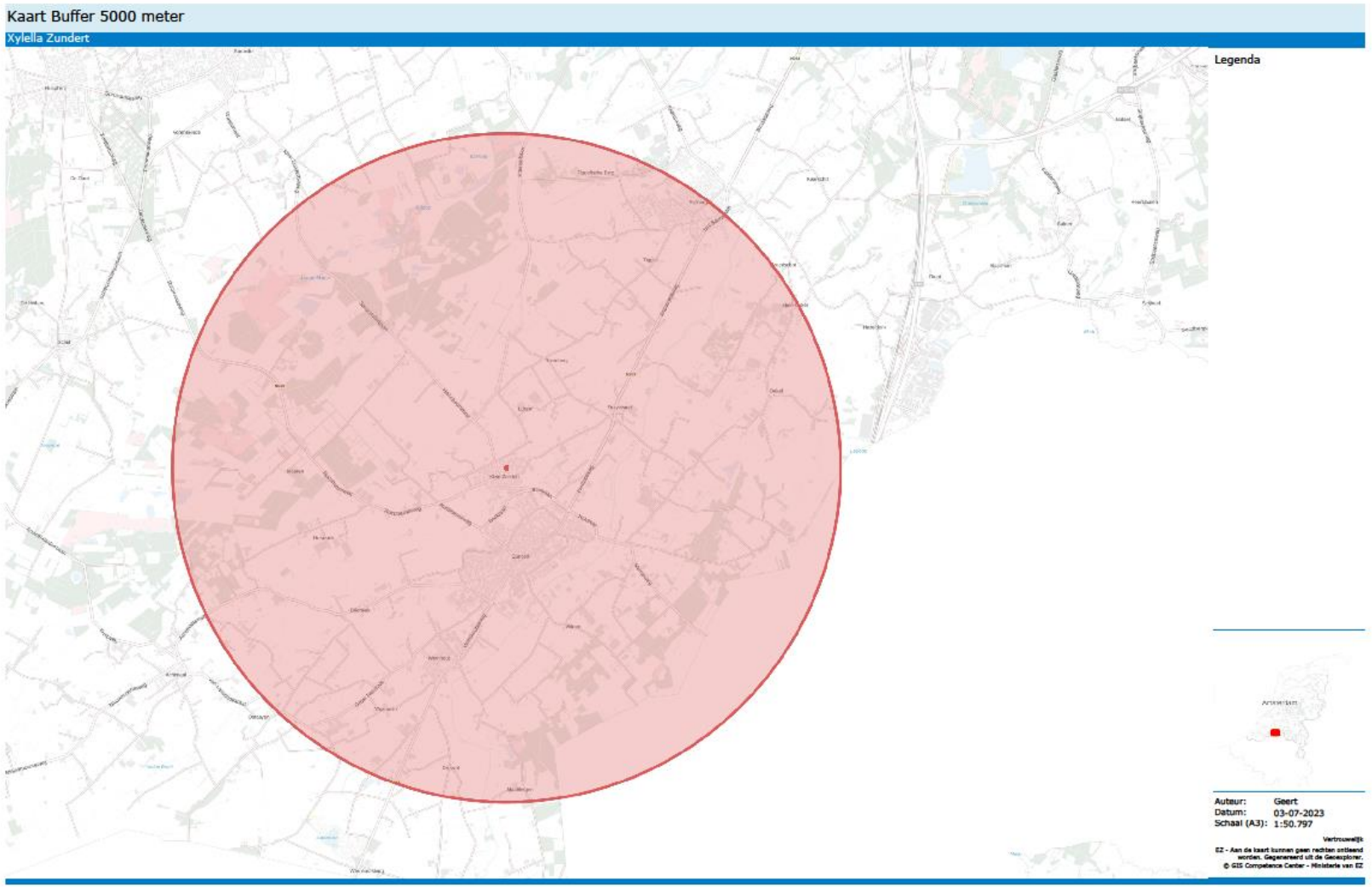

2. De aanpak – besmet bedrijf

- NVWA
  - Vallen ophangen voor vectoren
  - Vectoren vangen met sleepnet
  - Overige host of specified plants bemonsteren
- Ondernemer
  - Plan van aanpak opstellen en aanleveren
  - Na uiterlijk 14 dagen vectoren bestrijden
  - Host plants verwijderen
  - Xylella onschadelijk maken of verwijderde planten fytosanitair verantwoord vernietigen
  - Geen aan- en afvoer voor min 4 jaar van host plants
- Ondernemer: Afnemers informeren en recall en tracering aanleveren

  Afvoer naar NL bedrijven > contactbedrijf

2. De aanpak – maatregelen besmet gebied

- Besmette plant en/of partij vernietigen
- Overige host of specified plants bemonsteren en vernietigen

  Als ondersoort bekend is specified plants, anders alle host plants
- Geen aan- en afvoer voor minimaal 4 jaar

  Van host of specified plants in besmet gebied

2. De aanpak – maatregelen buffergebied

- Buffergebied is minimaal 5 km rondom besmet gebied
- Geen aan- en afvoer voor minimaal 4 jaar
- Jaarlijkse survey
- Bij een nieuwe vondst uitbreiding van besmet gebied
- Na 4 jaar geen nieuwe vondsten: maatregelen opheffen

2. De aanpak – maatregelen contactbedrijf

- Zijn er nog planten uit de besmette partij aanwezig?
  - Ja: Vastlegging van deze planten en de specified plants eromheen en toetsen
    Direct erna planten uit de besmette partij vernietigen
    Uitslag positief: nieuwe vondst > afbakening
    Uitslag negatief: maatregelen opheffen en bedrijf voor 2 jaar in de survey
  - Nee: verspreidingsonderzoek uitvoeren
    Uitslag positief: nieuwe vondst > afbakening
    Uitslag negatief: maatregelen opheffen

2. De aanpak – groene ruimte, burgers, weides

- De maatregelen gelden ook voor host en specified plants in de groene ruimte en de natuur
- En ook voor onze tuinen
- Maar ook bij andere agrarische sectoren zoals witte klaver in weilanden of in de erfbeplanting

Inhoud

1. Beeldvorming
   - Xylella
   - Bepalend voor de aanpak
   - Een voorbeeld (casus Xylella)

2. De aanpak en maatregelen
   - Gebiedsafbakening (besmet bedrijf, besmet gebied en buffergebied)
   - Maatregelen

3. Vertraging
   - Gebied blijft ipv 4 jaar wel min 5 jaar op slot

3. Vertraging – het weer

- Bij regenachtig weer kunnen we in open teelten, groene ruimte en tuinen geen inspecties uitvoeren op de vectoren
- Bij regenachtig weer kan er in open teelten, groene ruimte en tuinen geen bestrijding van vectoren worden uitgevoerd
- Pas als vectoren zijn bestreden mag er worden geruimd

3. Vertraging – geen CGWB beschikbaar

- Er zijn geen chemische middelen toegelaten voor bestrijding van vectoren in de groene ruimte, natuur en tuinen.
- Een vrijstelling kan niet zomaar gegeven worden. Afhankelijk van risicobeoordeling.
- Rondom oppervlakte water mogen deze middelen niet gebruikt worden.
- Alternatieven? Branden? Tijdrovend…

3. Vertraging – besmet bedrijf werkt niet mee

- Voor iedereen buiten het afgebakend gebied kunnen de regels niet streng genoeg zijn
- Maar als het jouw bedrijf betreft…
- Te veel impact, ondernemer vlucht weg
- Weerstand (uit onmacht, ongeloof, …)
- Geen loonwerker wil het besmette bedrijf op
- Bezwaar en beroep (schort in principe de maatregelen niet op)
- ……..

3. Vertraging – burgers werken niet mee

- Burgers overzien niet wat er gebeurt met hun tuin komende jaren
- Zitten met veel vragen:
  - Moet ik vreemden in mijn tuin toelaten?
  - Wie betaalt dit?
  - Wat krijg ik er voor terug?
  - Vier jaar in een zandbak?
- Weerstand (ongeloof, waarom is dit nodig?)
- ……..

3. Vertraging – vondst is in oktober

- Dit is de belangrijkste!
- We kunnen inspecties op de vectoren en bemonstering van planten voor onderzoek op de aanwezigheid van Xylella in Nederland alleen uitvoeren in de periode juni-september.
- Bij een vondst in oktober leggen we planten/partijen/percelen of bedrijf of gebied! met fytosanitair risico vast in afwachting van nader onderzoek. Dit nader onderzoek kan pas in juni worden gestart. Er kan gekozen worden voor vernietiging mits….
- Dit geldt ook voor contactbedrijven die dan pas in beeld komen. Snel aanleveren van traceringsinformatie is belangrijk!

Vragen?